

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ

Денисова-Єрмоленко А. В.

доктор філософії у галузі знань «Освіта / Педагогіка»,
заступник директора з навчальної роботи
Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну
ORCID ID: 0000-0003-4014-9312

Єрмоленко А. Б.

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри
освіти дорослих та цифрових технологій
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
ORCID ID: 0000-0003-3048-7844

У статті досліджено проблему освітніх втрат, що виникли внаслідок глобальних кризових ситуацій, зокрема пандемії COVID-19 і воєнного стану в Україні. Проведено аналіз джерельної бази дослідження щодо дефініцій «освітні втрати» та «освітні розриви», виокремлено відмінності між ними. Актуалізовано основні причини виникнення прогалин у знаннях, доведено їхній негативний вплив на освітній процес і майбутнє суспільства, зокрема на академічну успішність, мотивацію до навчання, психологічний стан здобувачів освіти і педагогів, соціальні й економічні наслідки в довгостроковій перспективі.

На прикладі Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну окреслено системний підхід до подолання освітніх втрат, який передбачає діагностику, адаптацію навчальних програм, використання цифрових технологій, соціально-емоційну підтримку здобувачів освіти та залучення педагогів до розробки індивідуальних стратегій. Окреслено заходи, які сприяють ефективному подоланню освітніх втрат: проведення додаткових занять і консультацій, інтеграція адаптивних методик навчання, застосування персоналізованих цифрових платформ та інноваційних педагогічних підходів. Значна увага приділяється психологічному супроводу здобувачів освіти для зменшення рівня стресу й підвищення їхньої мотивації до навчання. Акцентовано увагу на важливості створення безпечного освітнього середовища, що сприяє всебічному розвитку здобувачів освіти навіть за умов складних соціальних і економічних викликів.

Перспективи подальшої роботи полягають у вдосконаленні інструментів оцінювання освітніх втрат, інтеграції сучасних педагогічних технологій і посиленні взаємодії з батьками та іншими учасниками освітнього процесу.

Ключові слова: освітні втрати, навчальні розриви, адаптація освітнього процесу, цифрові технології, соціально-емоційна підтримка, діагностика, індивідуальні стратегії.

Denysova-Yermolenko A. V., Yermolenko A. B. Strategies for overcoming educational losses

The article explores the issue of educational losses resulting from global crises, particularly the COVID-19 pandemic and the ongoing war in Ukraine. The study analyzes the research literature on the definitions of “educational losses” and “learning gaps”, highlighting the distinctions between them. The primary causes of knowledge gaps are identified, and their negative impact on the educational process and society's future is demonstrated, including effects on academic performance, learning motivation, the psychological well-being of students and teachers, and long-term social and economic consequences.

Using the case of Bila Tserkva Applied College of Service and Design, a systematic approach to overcoming educational losses is outlined. This approach includes knowledge diagnostics, curriculum adaptation, the use of digital technologies, socio-emotional support for students, and the involvement of teachers in developing individualized strategies. Measures that contribute to effectively addressing educational losses are identified, such as additional lessons and consultations, the integration of adaptive teaching methods, the use of personalized digital platforms, and innovative pedagogical approaches. Special attention is given to psychological support for students to reduce stress levels and enhance their motivation to learn. The importance of creating a safe educational environment that fosters students' holistic development, even in the face of significant social and economic challenges, is emphasized.

Future research perspectives include improving tools for assessing educational losses, integrating modern pedagogical technologies, and strengthening collaboration with parents and other stakeholders in the educational process.

Key words: *educational losses, learning gaps, adaptation of the educational process, digital technologies, socio-emotional support, diagnostics, individualized strategies.*

Вступ. У сучасному світі актуальність дослідження освітніх втрат є беззаперечною, адже вони впливають на якість людського капіталу, економічний розвиток і соціальне благополуччя. Закриття закладів освіти, перехід на дистанційне навчання та нерівність у доступі до технологій призвели до значних прогалин, особливо серед вразливих верств населення. Дослідження освітніх втрат зумовлює визначення, аналіз причин і пошук шляхів зменшення їх негативних наслідків, серед яких діагностика, надолуження та компенсація втрачених знань і навичок, розроблення відповідних освітніх стратегій, забезпечення справедливого доступу до освіти тощо. Зауважимо, що освітні втрати мають довгострокові наслідки, які відображаються на рівнях працевлаштування, соціальної мобільності та загального добробуту, отже, глибоке розуміння цієї проблеми є ключовим для формування ефективних освітніх політик і реформ.

Нині в Україні існує нагальна потреба в оперативному виявленні й усуненні освітніх втрат і розривів, спричинених тривалими перервами в навчанні та змінами його формату, які виникли вперше через світову пандемію COVID-19, а згодом через повномасштабну війну. Саме тому важливо проводити якісні моніторингові дослідження, так, у жовтні 2022 року понад 3800 учнів із 164 українських закладів освіти, незважаючи на значні безпекові виклики, взяли участь у глобальному дослідженні PISA, яке охоплює понад 80 країн світу, та пройшли двогодинне тестування з математики, читання, природничо-наукових дисциплін і креативного мислення.

Результати українських учнів, представлені в Національному звіті за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022, є нижчими за середні показники для країн ОЕСР у всіх трьох галузях, а саме читання, математика та природничо-наукові дисципліни (середній показник для країн ОЕСР з математики становить 472 бали, із читання – 476 балів, а з природничо-наукових дисциплін –

485 балів). Різниця в результатах українських учнів порівняно із середніми значеннями для країн ОЕСР з математики становить 31 бал, із читання – 48, а з природничо-наукових дисциплін – 35. Якщо з математики та природничо-наукових дисциплін ця різниця близька до еквівалента півтора року навчання за стандартами PISA, то із читання українські школярі відстають від своїх однолітків з країн ОЕСР майже на два з половиною роки навчання [4].

Зважаючи на зазначене, подолання освітніх втрат потребує розробки та впровадження ефективних стратегій, спрямованих на вирівнювання рівня знань, як-от створення програмної підтримки й адаптація навчального матеріалу, посилення психологічної підтримки здобувачів освіти, а також забезпечення рівного доступу до технологій та інновацій. Заходи, спрямовані на компенсацію освіти втрат здобувачів освіти, повинні реалізовуватися на всіх рівнях: від державного до місцевого, а також на рівні навчальних закладів, педагогів і батьків. Отже, системна робота в цих напрямках дасть змогу не лише зменшити розрив у знаннях, але й підвищити конкурентоспроможність української освіти на міжнародному рівні.

Дослідження освітніх втрат та стратегій їх подолання привертають значну увагу науковців, які пропонують авторські підходи до розв'язання цієї проблеми, розробляють спеціалізований тезаурус і систематизують наявний досвід у цій сфері.

Так, рекомендації Консультативної групи глобальних освітніх доказів (Global Education Evidence Advisory Panel – GEEAP), яка об'єднує провідних дослідників і практиків в галузі освіти, пропонують вказівки щодо того, як відновити навчання та запобігти подальшим втратам. Звіт GEEAP визначає чотири ключові рекомендації, насамперед – забезпечити безперервну роботу шкіл та дошкільних закладів. Другий пріоритет – це захист здоров'я учасників освітнього процесу. Крім того, важливо адаптувати освіт-

ній процес відповідно до потреб здобувачів освіти, зокрема оцінювати їхні знання та зосередитися на розвитку базових навичок. Доведено, що навчання, орієнтоване на поточний рівень дитини, є ефективним способом допомогти учням надолужити втрачене, особливо за групування за рівнем знань. Нарешті, урядам забезпечити належну підтримку вчителів, надаючи їм структуровані педагогічні програми, що підвищують рівень грамотності та навичок навчання у дітей. Така підтримка, поєднана з механізмами підзвітності, зворотного зв'язку та моніторингу, сприяє ефективному освітньому процесу [11].

Особливо гострою проблемою для українських науковців освітні втрати стали під час пандемії та загострились в умовах воєнної агресії РФ. У межах цих досліджень розглядаються різноманітні напрями, як-от психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу, впровадження інноваційних освітніх технологій, а також забезпечення рівного доступу до ресурсів і навчальних можливостей. Так, О. Топузовим, В. Головко, О. Локшиною актуалізовано проблему діагностики та компенсації освітніх втрат як комплексного показника освітньої системи; визначено «основні чинники, що зумовлюють освітні втрати в умовах воєнного стану та пов'язані з відсутністю доступу до освітніх послуг у зв'язку з безпековою ситуацією, руйнуванням освітньої інфраструктури, вимушеним переміщенням суб'єктів освітнього процесу, відсутністю технічних засобів дистанційного навчання» [9]. О. Малихін, Н. Арістова, В. Рогова акцентують увагу на впровадженні змішаного навчання для мінімізації освітніх втрат в умовах воєнного стану як форми «організації освітнього процесу, що гармонійно поєднує наявний досвід провадження освітнього процесу в класичному форматі та досягнень сучасної педагогічної науки щодо здійснення освітнього процесу в дистанційному форматі» [3].

С. Сисоєва, О. Рейпольська звертають увагу на втрати в дошкільній освіті, які є підґрунтям усіх подальших освітніх втрат і розвитку людського капіталу суспільства загалом, а саме на «порушення принципу доступності дошкільної освіти; послаблення, а іноді й відсутність, психологічної, медичної, методичної

та інформаційної підтримки всіх учасників освітнього процесу; відтік кадрів із закладів дошкільної освіти; відсутність своєчасної підтримки розвитку дитини у сенситивні періоди її життя» тощо [8].

Метою статті є аналіз причин освітніх втрат і розробка ефективних стратегій для їх подолання; визначення практичних рекомендацій та підходів, які сприяють відновленню рівня знань і навичок здобувачів освіти, постраждалих через кризові ситуації, як-от пандемія, воєнні конфлікти та соціальні виклики.

Методи та методики дослідження. Дослідження базується на комплексному підході, що передбачає теоретико-методологічний аналіз, емпіричні методи й експериментальні дослідження. Теоретичний аналіз літературних джерел дав змогу визначити основні чинники, що спричиняють освітні втрати, та виокремити ефективні стратегії їх подолання. Емпіричні методи охоплювали діагностичні дослідження рівня знань здобувачів освіти, аналіз їхньої успішності та опитування педагогів щодо ефективності запропонованих заходів. Отримані результати сприяли розробці практичних рекомендацій щодо зниження освітніх втрат і вдосконалення освітніх стратегій у сучасних умовах.

Результати. Незважаючи на велику кількість досліджень, у науковій спільноті досі відсутній єдиний підхід до визначення та вимірювання освітніх втрат. Якщо до початку пандемії COVID-19 ці роботи переважно стосувалися навчальних втрат, які виникають під час літніх канікул (summer learning loss), і доводили, що учні можуть втратити до місяця академічного прогресу за три місяці літніх канікул, то після початку пандемії COVID-19 обговорення освітніх втрат змістилося в інший контекст через тривале закриття закладів освіти та питання ефективності дистанційного навчання. Проте й ця дискусія не призвела до термінологічної однотайності. Зокрема, західні дослідники часто використовують два терміни: «навчальні втрати» (Learning loss) та «прогалини / розриви в навчанні» (Learning gap).

Аналіз означених термінів доводить, що освітні втрати та навчальні розриви відрізняються за суттю й аспектами оцінювання результатів навчання.

Навчальні втрати стосуються загальної невідповідності між реальними й очікуваними результатами навчання: це різниця між тим, чого здобувачі освіти досягли, та тим, чого вони могли б досягти за сприятливих умов навчання на певному етапі освіти. Освітні втрати, зокрема, можуть бути викликані такими факторами, як пандемія, воєнний стан, проблеми з доступом до навчання, які завадили здобувачам освіти розвинути свої можливості до повної міри.

Проте навчальні розриви, на відміну від навчальних втрат, є показником нерівності між групами здобувачів освіти, які мають різний рівень досягнень у навчанні. Ці розриви часто зумовлені соціально-економічними, регіональними або гендерними відмінностями, які призводять до того, що певні групи здобувачів освіти мають значно кращі або гірші результати.

Отже, навчальні втрати зосереджені на втрачених можливостях кожного здобувача освіти через зовнішні фактори, тоді як навчальні розриви вказують на нерівномірний розподіл досягнень серед різних соціальних груп здобувачів освіти, навіть за однакових освітніх умов.

«У широкому сенсі освітні втрати означають втрату можливостей для всебічного розвитку учнів – інтелектуального, соціального, емоційного, психологічного тощо. Відповідно видається доцільним у межах родового поняття «освітні втрати» умовно виділити три взаємопов'язані компоненти: навчальні втрати (у розумінні втрати знань, умінь, навичок, ставлень тощо), виховні втрати та зниження темпу розвитку особистості» [1].

Виявлення та дослідження освітніх втрат і розривів є складним завданням, яке потребує комплексного підходу й формування цілісної державної політики та було актуалізовано Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій під час слухання питання «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання». У рішенні комітету наголошується, що «освітні втрати можуть спричинити значний негативний вплив як на розвиток особистості, так і на добробут цілих суспільств у майбутньому; поглиблюють нерівності в освіті через збільшення вже наявних

навчальних розривів; можуть призвести до серйозних економічних наслідків у майбутньому, зокрема до зниження валового внутрішнього продукту; мають кумулятивний ефект, тобто тенденцію до накопичення й поглиблення, у разі відсутності вчасних і ефективних заходів із їх виявлення та подолання. З огляду на відсутність усталених процедур для дослідження та подолання освітніх втрат набуває актуальності проблема розроблення механізмів їхнього вимірювання та компенсації» [5].

З огляду на означене низкою інституцій, серед яких МОН, ДСЯО, Інститут педагогіки НАПН України, розроблено рекомендації щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного часу, психологічної підтримки учасників освітнього процесу, професійного розвитку педагогів, технічного забезпечення онлайн-навчання, функціонування безпечного освітнього середовища тощо. Так, закладам освіти, рекомендовано:

- забезпечити моніторинг результатів навчання здобувачів освіти з використанням діагностичного інструментарію;
- здійснювати адаптивне гнучке планування, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розробляти власні навчальні програми, коригуючи зміст і результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат;
- продовжити працювати над створенням методичної системи підтримки індивідуальної освітньої траєкторії учнів шляхом проведення індивідуальних занять, факультативів відповідно до навчального плану та/або за запитом учнів, консультацій з учнями для усунення прогалин у знаннях із предмета, розробки завдань різних рівнів складності для окремих учнів;
- посилити роботу в частині надання підтримки педагогічним працівникам щодо підвищення кваліфікації та професійного вдосконалення з питань методики роботи в умовах змішаного навчання;
- використовувати години варіативної складової шляхом запровадження індивідуальних і групових консультацій для здобувачів освіти;
- організувати роботу прищільних (мовних, математичних, природничих тощо) таборів, запровадити «навчальні канікули»;

– розробити стратегії адаптації освітнього процесу закладів освіти до роботи в умовах зміни режимів навчання [6].

Зазначимо, що, за даними Глобальної коаліції з питань освіти ЮНЕСКО, кожна п'ята країна з тих, хто бореться з освітніми втратами, збільшує кількість годин на вивчення матеріалу, щоб забезпечити належне його засвоєння, різними способами: 1) зміна тижневого розкладу (скорочення перерв, подовження навчального дня, шестиденне навчання, школи вихідного дня); 2) подовження навчального року (скорочення або скасування канікул; створення літніх шкіл) тощо [10]. Програма з надолуження освітніх втрат в українському контексті – це комплекс заходів для здобувачів загальної середньої освіти, спрямований на визначення прогалин у навчанні та їх компенсацію, а також на адаптацію, пріоритезацію предметів (знань і компетентностей), надання психологічної та соціально-емоційної підтримки [7].

Ми суголосні з думкою С. Алексєєвої, Н. Арістової, О. Малихіна, О. Топузова, що про «повноцінну компенсацію освітніх втрат можна буде говорити лише після повернення освітнього процесу до звичного формату в умовах миру, адже освітні втрати в умовах продовження війни – неминучі. Про відносну компенсацію освітніх втрат учнів можна говорити в разі покращення умов, у яких дитина здобуває освіту (припинення бойових дій в регіоні, де вона перебуває, чи в наближених регіонах, переміщення в більш безпечні регіони країни, виїзд до іншої країни тощо). Тобто базисною основою щодо компенсації освітніх втрат має стати зміна на краще безпекової ситуації, оскільки дитина і її життя й здоров'я (фізичне й психологічне) – найцінніше, що ми маємо зберегти навіть у найскладніших життєвих умовах. Таким чином, в умовах, у яких перебуває система загальної середньої освіти в Україні, що спричинені воєнним станом, науково-педагогічним працівникам і вчителям-практикам доцільно докладати максимум зусиль щодо запобігання й мінімізації освітніх втрат на всіх рівнях: загальнодержавному, регіональному й рівні окремих громад (за урахування поточної ситуації, що складається), а також на рівні кожного окремого закладу загальної середньої освіти» [2].

Ураховуючи вищезазначене, мета закладів освіти полягає у створенні сприятливих умов для відновлення втрачених можливостей всебічного розвитку здобувачів освіти, що охоплює інтелектуальне збагачення, соціальну адаптацію, емоційне благополуччя та психологічну стійкість. Отже, у Білоцерківському фаховому коледжі сервісу та дизайну була розроблена стратегія, спрямована на компенсацію освітніх втрат шляхом надання здобувачам освіти підтримки в освітньому процесі, розвитку навичок критичного мислення, забезпечення психологічної допомоги й соціальної інтеграції, створення безпечного та стимулюючого навчального середовища, яке сприяє всебічному особистісному зростанню навіть у непростих умовах сьогодення. Ця стратегія передбачає такі напрями діяльності:

1. Діагностика освітніх втрат та оцінка поточного стану, а саме: проведення діагностичного тестування для з'ясування прогалин у знаннях і навичках; проведення соціально-психологічного моніторингу для визначення рівня стресу, тривожності, соціальної адаптованості й особистісних труднощів; аналіз соціально-економічних умов, які можуть вплинути на доступ здобувачів освіти до освітніх ресурсів, тощо.

2. Адаптація освітнього процесу, яка передбачає коригування календарно-тематичних планів відповідно до навчальних можливостей здобувачів освіти; організацію додаткових консультацій, диференційованого навчання та позаурочних занять для надолуження знань.

3. Використання сучасних інструментів, зокрема інтеграція цифрових ресурсів для забезпечення доступу до навчальних матеріалів у зручний час, залучення інтерактивних методів і створення персоналізованих навчальних маршрутів.

4. Емоційна підтримка та системна робота з психологом, проведення тренінгів з управління стресом і розвитку стійкості; інтеграція соціально-емоційного розвитку в освітній процес.

5. Залучення педагогів до розробки рішень.

Розглянемо детальніше. Так, оцінка здобувачів освіти коледжу відбувається за такими напрямками, як аналіз рівня навчальних досягнень вступників за базовими предметами: математика, українська мова та література, іноземна

мова, історія України тощо (за даними свідоцтв про базову середню освіту – БСО), аналіз рівня навчальних досягнень здобувачів освіти за базовими предметами: математика, українська мова та література, іноземна мова, історія України тощо (шляхом проведення діагностичних контрольних робіт).

Порівняння результатів вхідного рівня знань за даними свідоцтв про БСО та шляхом проведення діагностичних контрольних робіт дає можливість побачити початковий рівень знань новоприбулих здобувачів освіти, що є ключовим для розуміння їх підготовки з базових предметів, а різниця в досягненнях може вказувати на конкретні теми чи напрями, у яких здобувачі освіти мають прогалини, і дає змогу можливість планувати корекційні заняття та/або додаткову підтримку.

Іншим важливим напрямом діяльності коледжу вбачаємо залучення педагогічних працівників до визначення шляхів подолання освітніх втрат шляхом опитування, яке є дієвим інструментом комплексного підходу до вирішення проблеми, з таких причин, по-перше, педагогічні працівники перебувають у безпосередньому контакті зі здобувачами освіти та можуть об'єктивно оцінити, які саме освітні втрати відбулися (наприклад, через пандемію COVID-19, дистанційне навчання чи інші кризові ситуації), по-друге, педагоги можуть поділитися власним досвідом та оцінити, наскільки ефективними є поточні методи та стратегії подолання освітніх втрат, по-третє, здобута інформація дає можливість освітнім установам і адміністраціям закладів освіти адаптувати свої підходи до

реальних потреб здобувачів освіти, допомогти в розробці індивідуальних програм їхньої підтримки, а також сприяти розробці нових навчальних матеріалів і методик викладання, по-четверте, залучення педагогів до процесу ухвалення рішень сприяє підвищенню їхньої мотивації та дає змогу відчувати себе повноправними учасниками освітнього процесу, думки та пропозиції яких враховуються.

З огляду на вищезазначене в Білоцерківському фаховому коледжі сервісу та дизайну було організовано онлайн-опитування педагогічних працівників щодо вирішення проблеми подолання освітніх втрат здобувачів освіти, розроблене Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти» й адаптоване під вимоги організації освітнього процесу в коледжі.

У цьому опитуванні взяли участь 30 педагогів, які викладають освітні компоненти, що належать як до програм загальної середньої освіти, так і до освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, освітніх програм професійної (професійно-технічної) освіти (рис. 1).

Педагоги зазначають, що для адаптації календарно-тематичного планування з освітніх компонент до навчальних можливостей здобувачів освіти здебільшого коригують його лише на початку навчального року за результатами вхідного оцінювання та перед другим семестром за результатами семестрового оцінювання, водночас для коригування календарно-тематичного плану за результатами діагностувальних / контрольних робіт переважно

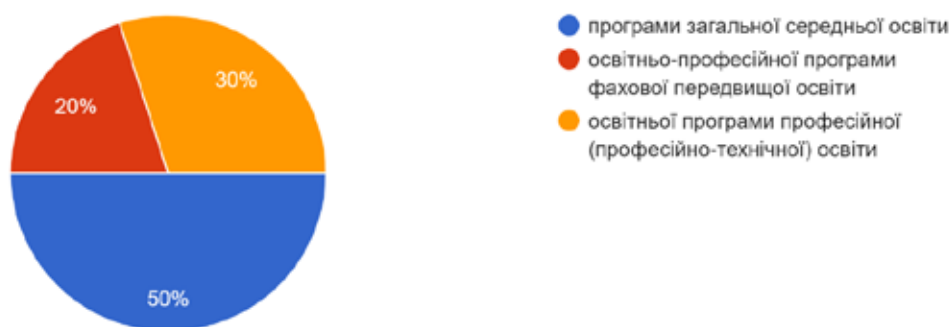

Рис. 1. Відповідність освітніх компонент програм загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти

виокремлюють час на надолуження незасвоєної теми й ущільнюють вивчення наступного навчального матеріалу без вилучення певних тем. Для надолуження освітніх втрат здобувачів освіти в межах занять переважно організовується повторення навчального матеріалу, який має бути опанованим, через його інтеграцію з навчальним матеріалом, що опрацьовується за планом, у позаурочний час проводяться індивідуальні та групові консультації.

Про організацію диференційованого навчання для різнорівневих груп на кожному занятті зазначають 10 % педагогів, періодично, водночас часто – 46,7 %, інколи, за потреби – 40 % (рис. 2).

Варто відзначити активне використання педагогами цифрових ресурсів, а саме: 33,3 % – кожного заняття; 46,7 % – періодично, водночас часто; 20 % – інколи, лише за потреби (рис. 3).

Серед численних переваг цифрових ресурсів як інструменту подолання освітніх втрат виокремимо можливість отримувати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і з будь-якого місця; швидкий зворотний

зв'язок (онлайн-тести, автоматизовані перевірки завдань і системи оцінювання); індивідуалізацію навчання, що дає можливість адаптувати темп і рівень складності навчального матеріалу до індивідуальних потреб здобувачів освіти; інтерактивність й залучення шляхом використання відео, симуляцій, інтерактивних вправ та ігрових елементів; сприяння розвитку цифрових навичок та підтримку самостійного навчання (рис. 3).

З огляду на ці переваги цифрові ресурси є потужним інструментом для подолання освітніх втрат, оскільки вони сприяють підвищенню ефективності та гнучкості освітнього процесу.

Серед інших інструментів актуалізації ціннісно-мотиваційного аспекту навчальної діяльності здобувачів освіти в освітньому процесі акцентуємо увагу на методі проєктів, творчих роботах, використанні реальних кейсів і проблемних ситуацій у навчанні; методах критичного мислення, навчальних завданнях, спрямованих на формування умінь вчитися; розв'язуванні ситуацій, наближених до реаль-

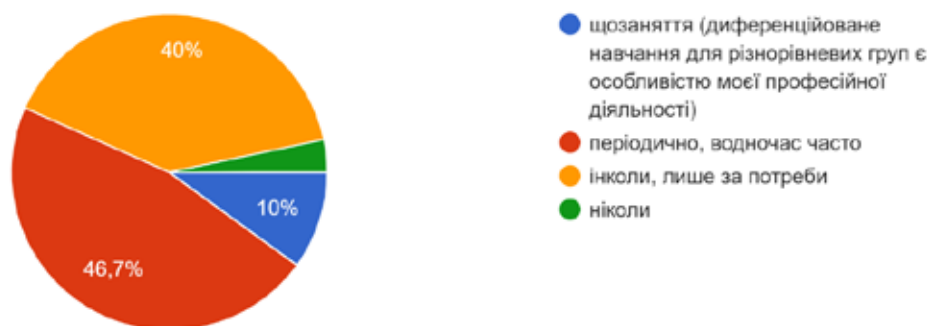

Рис. 2. Організація диференційованого навчання для різнорівневих груп

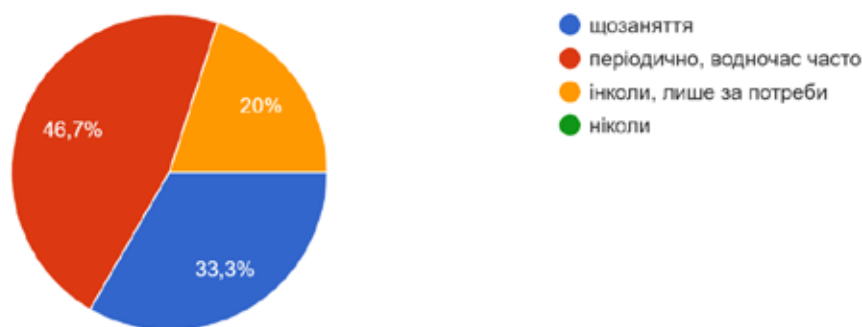

Рис. 3. Використання цифрових ресурсів

них подій, практичних вправах для пошуку здобувачами освіти власного розв'язання проблеми та опрацювання пропозицій; заохоченні до участі в позаурочних заходах та олімпіадах шляхом емоційної підтримки й додаткового позитивного оцінювання тощо.

На жаль, освітні втрати – це не тільки прогалини у знаннях, а й можливий негативний вплив на психологічний стан здобувачів освіти, отже, з метою запобігання виникненню станів тривожності, психоемоційних розладів через стресові події сьогодення більшість педагогічних працівників коледжу системно інтегрують роботу з опрацювання навчального матеріалу з предмета із завданнями, спрямованими на соціально-емоційний розвиток здобувачів освіти. Іншим важливим напрямом є емоційний і психологічний розвиток, регулярні зустрічі з психологом, тренінги з психологічної стійкості та управління стресом, впровадження технік *mindfulness* (усвідомленості), практик ефективного спілкування; проведення регулярних зустрічей із батьками та підтримання їхньої обізнаності щодо потреб і досягнень дітей тощо.

Висновки. Підсумовуючи зазначене, підкреслимо, що системна робота та стратегія

Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну спрямовані на подолання освітніх втрат через комплексний підхід до організації освітнього процесу та підтримки здобувачів освіти, а Однією з основних задач коледжу є забезпечення сприятливих умов для відновлення втрачених знань і навичок, розвитку критичного мислення, підтримки психологічної стабільності та емоційного благополуччя.

Як результат, означена діяльність дає можливість не лише компенсувати втрати в знаннях, але й сприяти розвитку емоційного та соціального благополуччя здобувачів освіти. Завдяки інтеграції цифрових технологій та адаптивних методик навчання коледж створює умови для ефективного засвоєння матеріалу навіть у складних умовах сьогодення.

Перспективними завданнями вбачаємо подальше вдосконалення методів та стратегій подолання освітніх втрат, розширення спектра цифрових інструментів і платформ, а також активізацію співпраці з батьками й зовнішніми партнерами. Системний підхід до компенсації освітніх втрат дасть змогу не лише вирівняти рівень знань, але й забезпечити конкурентоспроможність випускників на ринку праці та в суспільному житті.

Список використаних джерел

1. Бичко Г., Терещенко В., Вакуленко Т. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. *OSBITA.UA* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/88921/> (дата звернення: 09.02.2022).
2. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор. ; за загальною редакцією О. М. Топузова ; укл. М. В. Головка. Педагогічна думка. Київ, 2023. 187 с.
3. Малихін О. В., Арістова Н. О., Рогова В. Б. Мінімізація освітніх втрат учнів закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану: змішане навчання. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 3. С. 68–76. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-68-76> (дата звернення: 07.02.2025).
4. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт.: Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко. Київ : Український центр оцінювання якості освіти, 2023. 395 с. (С. 50).
5. Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті на тему «Освітні втрати й освітні розриви на рівні загальної середньої освіти: вимірювання та механізми подолання» : рішення Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій. URL: <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf> (дата звернення: 09.02.2022).
6. Про надання інформаційно-аналітичних матеріалів та пропозицій : лист ДСЯО. URL: https://drive.google.com/drive/folders/1jxjvKBfHBq3gP62jD4DFAzajZKJKhZ_0 (дата звернення: 07.02.2025).
7. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. *Міністерство освіти і науки України* : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2023/07/31/Unicef.Immediate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf> (дата звернення: 05.02.2025).
8. Сисоєва С. О., Рейпольська О. Д. Освітні втрати в дошкільній освіті як передумова подальших освітніх втрат. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2023. № 5 (2). С. 1–5.
9. Топузов О. М., Головка М. В., Локшина О. І. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 5–13. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13> (дата звернення: 07.02.2025).

10. Global Education Coalition. Global Education Coalition. A Multisectoral Coalition to Protect the Right to Education During Unprecedented Disruptions: From Response to Recovery. *UNESCO.ORG* : веб-сайт. URL: <https://globaleducationcoalition.unesco.org/> (дата звернення: 05.02.2025).
11. Learning loss must be recovered to avoid long-term damage to children's wellbeing and productivity, new report says : нові рекомендації Консультативної групи глобальних освітніх доказів (GEEAP). URL: <https://www.unicef.org/press-releases/learning-loss-must-be-recovered-avoid-long-term-damage-childrens-wellbeing-and> (дата звернення: 10.02.2025).

References

1. Bychko, H., & Tereshchenko, V., & Vakulenko, T. (2023). Navchalni vtraty: sutnist, prychyny, naslidky ta shliakhy podolannia [Learning losses: essence, causes, consequences, and ways to overcome]. *Osvita.ua*. Retrieved from <https://osvita.ua/school/88921/> [in Ukrainian].
2. Topuzov, O.M. (Eds.). (2023). Diahnostyka ta kompensatsiia osvitnikh vtrat u zahalnoi serednii osviti Ukrainy: metodychni rekomendatsii [Diagnosis and compensation of educational losses in general secondary education in Ukraine: Methodological Recommendations]. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
3. Malykhin, O.V., & Aristova, N.O., & Rohova, V.B. (2022). Minimizatsiia osvitnikh vtrat uchniv zakladiv zahalnoi serednoi osvity v umovakh voiennoho stanu: zmishane navchannia [Minimizing educational losses of general secondary education students in wartime conditions: blended learning]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 3, 68–76. Retrieved from <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-68-76> [in Ukrainian].
4. Bychko, H., & Vakulenko, T., & Lisova, T., & Mazorchuk, M., & Tereshchenko, V., & Rakov, S., & et al. (2023). Natsionalnyi zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PISA-2022 [National report on the results of the international education Quality Study PISA-2022]. Kyiv : Ukrainskyi tsentr otsiniuvannia yakosti osvity [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Rekomendatsii slukhan u Komiteti na temu “Osvitni vtraty y osvitni rozryvy na rivni zahalnoi serednoi osvity: vymiriuvannia ta mekhanizmy podolannia”: rishennia Komitetu Verkhovnoi Rady z pytan osvity, nauky ta innovatsii [Approval of the Recommendations of the Committee Hearings on the Topic “Educational losses and educational gaps at the level of general secondary education: measurement and mechanisms for overcoming”: Decision of the Verkhovna Rada Committee on education, science, and innovation]. *kno.rada.gov.ua* Retrieved from <https://kno.rada.gov.ua/uploads/documents/38605.pdf> [in Ukrainian].
6. Pro nadання інформаційно-аналітичних матеріалів та пропозицій: лист ДСІаО [Provision of information-analytical materials and proposals: Letter from the State Service for Education Quality]. *drive.google.com*. Retrieved from https://drive.google.com/drive/folders/1jxjvKBFHBq3gP62jD4DFAzajZKJKhz_0 [in Ukrainian].
7. Rekomendatsii shchodo orhanizatsii prohram z nadoluzhennia osvitnikh vtrat. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Recommendations for organizing programs to compensate for educational losses. Ministry of Education and Science of Ukraine]. *mon.gov.ua*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2023/07/31/Unicef.Immmediate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf> [in Ukrainian].
8. Sysoieva, S.O., & Reipolska O.D. (2023) Osvitni vtraty v doshkilnii osviti yak peredumova podalshykh osvitnikh vtrat. [Educational losses in preschool education as a prerequisite for further educational losses]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, 5 (2), 1–5 [in Ukrainian].
9. Topuzov, O.M., & Holovko, M.V., & Lokshyna, O.I. (2023). Osvitni vtraty v period voiennoho stanu: problemy diahnostyky ta kompensatsii [Educational losses during wartime: problems of diagnosis and compensation]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 5–13. Retrieved from <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13> [in Ukrainian].
10. Global Education Coalition. A multisectoral coalition to protect the right to education during unprecedented disruptions: from response to recovery. *UNESCO.ORG* : veb-sait. globaleducationcoalition.unesco.org. Retrieved from <https://globaleducationcoalition.unesco.org/> [in English].
11. Learning loss must be recovered to avoid long-term damage to childrens wellbeing and productivity, new report says: novi rekomendatsii Konsultatyvnoi hrupy hlobalnykh osvitnikh dokaziv (GEEAP). *unicef.org*. Retrieved from: <https://www.unicef.org/press-releases/learning-loss-must-be-recovered-avoid-long-term-damage-childrens-wellbeing-and> [in English].